

DET KONGELIGE
OLJE- OG ENERGIDEPARTEMENT

Ifølge liste

Deres ref

Vår ref
17/2049-

Dato
5.3.2020

Klage over NVEs vedtak om ansvar for vedlikehold og refusjon av NVEs utgifter til midlertidige tiltak av Dam Storavatn i Øygarden kommune

Innledning

Det vises til OEDs varsel om vedtak av 14. august 2019 vedrørende ovennevnte.

NVE har siden november 2015 søkt å oppnå en effektiv ivaretagelse av damsikkerheten ved dam Storavatn i tidligere Fjell kommune, som etter sammenslåing 1. januar er del av nye Øygarden kommune. Ettersom det ikke lyktes å få avklart ansvarsforholdene, sørget NVE for å gjennomføre et midlertidig tiltak ved å senke vannstanden i Storavatnet. NVE har hjemmel til å iverksette slike tiltak for deretter å kreve refusjon fra den ansvarlige, jf. vannressursloven § 61 annet og tredje ledd.

NVE fastsatte i vedtak av 25. september 2017 at ansvar for vedlikehold av dam Storavatn skal ligge på Sigba Eiendom AS (Sigba) og krevde i henhold til dette refusjon av utgiftene i forbindelse med det midlertidige tiltaket på dammen. Vedtaket ble påklaget av advokat Ola Rieck, advokatfirmaet Simonsen Vogt Wiig, på vegne av Sigba, jf. brev datert 6. oktober s.å. NVE har opprettholdt vedtaket og har i brev datert 24. november s.å. oversendt saken til Olje- og energidepartementet for endelig avgjørelse.

Departementets foreløpige konklusjon i varsel om vedtak var at Sigba bør dele vedlikeholdsansvaret for dam Storavatn med henholdsvis Omya Hustadmarmor AS/Newco Holding AS og kommunen. Varslet ble oversendt alle partenes advokater med frist for merknader. Departementet har mottatt uttalelse av 13. september 2019 fra advokat Ola Rieck på vegne av Sigba, uttalelse av 14. oktober 2019 fra advokatfirmaet BAHR på vegne av Omya Hustadmarmor AS (Omya), uttalelse av s.d. fra kommuneadvokaten i daværende Fjell kommune, uttalelse av 15. oktober 2019 fra advokatfirmaet Thommessen AS på vegne av

Postadresse
Postboks 8148 Dep
0033 Oslo
postmottak@oed.dep.no

Kontoradresse
Akersgata 59
oed.dep.no

Telefon*
22 24 90 90
Org.nr.
977 161 630

Avdeling
Energi- og
vannressursavdelingen

Saksbehandler
Anne Haug
22 24 69 23

Newco Holding AS (Newco). I tillegg er mottatt brev av 23. oktober fra advokat Ola Rieck og fra advokat Bendik Christoffersen (advokatfirmaet Thommessen) datert 29. november 2019, med kommentarer til disse uttalelsene. Partene har også kommet med tilleggsbemerkninger i brev av 4. desember, 16. desember og 18. desember 2019 og 14. februar 2020. Advokat Ola Rieck har for øvrig oversendt flere brev med ulike opplysninger underveis i saken.

Departementet finner saken godt nok opplyst til å treffe vedtak, jf. forvaltningsloven § 17.

Innledende avklaring

NVE har også fattet et vedtak av 5. mars 2019 om pålegg om nedlegging av dammen ved Storavatn. Både kommuneadvokaten og advokat Bendik Christoffersen viser innledningsvis i sine uttalelser til dette vedtaket. Vedtak om pålegg om nedlegging er pålagt av Sigba, som i medhold av dette vedtaket er pålagt å sende inn søknad om konsesjon for nedlegging. NVE har oversendt saken til departementet i juni 2019 for endelig behandling, og fristen for å søke konsesjon er gitt oppsettende virkning til departementets endelige vedtak er fattet. Departementet påpeker at nærværende klagevedtak ikke gjelder NVEs vedtak om nedlegging av dammen, men NVEs vedtak av september 2017 om ansvar for vedlikehold av dammen og krav om refusjon av utgifter ved midlertidige tiltak.

Kommuneadvokaten påberoper også at det er en feil ved NVEs saksbehandling at kommunen ikke ble varslet om NVEs vedtak, jf. forvaltningsloven § 16. Departementet bemerker at NVEs vedtak kun var rettet mot én part, Sigba. Departementets varsel om klagevedtak berører flere parter. Alle er orientert og har kommet med uttalelser til saken, inkludert kommunen. Departementet har ikke funnet grunn til å sende saken tilbake til NVE for ny behandling, men har besluttet å fatte nytt vedtak i saken.

Når det gjelder nærmere redegjørelse for bakgrunnen for saken, NVEs varsel og senere vedtak om vedlikeholdsansvar, klagers anførsler og NVEs vurdering av klagen vises til departementets brev av 14. august d.å. – *varsel om vedtak*.

Departementets varsel om vedtak av 14. august 2019

Departementets foreløpige konklusjon var at Sigba ikke kan utpekes som den eneste ansvarlige for at vedlikeholdsplikten etter vannressursloven og kravene i damsikkerhetsforskriften overholdes for dam Storavatn. NVEs vedtak av 25. september 2017 foreslås opphevet. I varslet orienteres om at departementet vil vurdere om Sigba Eiendom AS skal dele vedlikeholdsansvaret for dam Storavatn med henholdsvis Omya /Newco og daværende Fjell, nåværende Øygarden, kommune.

Merknader fra berørte parter

På vegne av Newco anfører advokat Bendik Christoffersen prinsipielt at det er Sigba som er tiltakshaver og ansvarlig etter damsikkerhetsforskriften og vannressursloven, jf. brev av 15. oktober 2019. Newco er enig med NVE og OED at det ikke vil være rimelig å legge ansvaret på dagens grunneiere hvor dammen ligger. Newco hevder det var Sigbas rettsforgjengere som anla dammen slik at industrivirksomheten på Sigbas eiendom kunne

benytte seg av vannet. Newco viser til dom fra Midhordland herredsrett i 1997 om rettigheter til industrivann i Knarrevikvassdraget. Domsslutningen gjaldt forhold til rettighetene i Mustadvatnet, men dommen viser også at Sigba som eier av gnr 40 bnr 1 i Fjell kommune, har rett til å ta ut vann for teknisk bruk og industriell virksomhet fra Knarrevikvassdraget. Dersom ikke Sigba pålegges ansvaret for dammen utfra å være rettighetshaver, anføres det subsidiært at ansvaret fordeles på de som har benyttet seg av vannet i Storavatn. Det bemerkes at de tidligere bedriftene Norwegian Talc og Stord Bartz Industri har hatt en felles interesse i oppdemningen av Storavatn. Disse bedriftene anses som forløpere til henholdsvis Omya/Newco og Sigba, se nærmere om dette nedenfor. Newco mener det er Sigba alene som er eier av vannrettighetene i Storavatn, men at rettighetene og et felles vedlikeholdsansvar for demningene i Storavatn er blitt delt mellom partene i medhold av den private "Overenskomsten" av 1964. Det er vedlagt flere dokumenter som viser at både Stord Bartz Industri og Norwegian Talc sammen har vært rettighetshavere til vannet i Storavatn. Dersom departementet legger en "brukstilnærming" til grunn for ansvaret, er Newco enig i at Stord Bartz og Norwegian Talcs rettsetterkommere vil være ansvarlige, i tillegg til kommunen som hadde offentlig vannforsyning fra Storavatn frem til 2009.

På vegne av Omya fastholder advokat Geir Mikalsen selskapets tidligere standpunkt om at det ikke er grunnlag for å pålegge Omya ansvar for vedlikeholdet av dam Storavatn eller for å refundere NVEs utgifter til midlertidige tiltak, jf. brev av 14. oktober 2019. Det vises til at Sigba er tinglyst rettighetshaver til dam Storavatn, og at Sigba og dette selskapets rettsforgjengere har betalt avgift for vannuttak til grunneierne etter inngåtte avtaler. I likhet med Newco presiserer Omya at det er Sigba alene som er rettighetshaver ovenfor grunneierne, men at Overenskomsten fra 1964 gir Norwegian Talc avledede rettigheter av Stord Bartz Industri sine rettigheter. Det presiseres også at Omya i dag benytter sjøvann som kjølevann i sin produksjon og ikke vann fra Storavatn slik departementet har skrevet i varselet om vedtak. Det bemerkes imidlertid at Omya har et eldre rørsystem fra Storavatn som ble brukt i en periode og som kunne nyttes når NVE skulle tappe ned vannstanden i dammen. Når det gjelder kommunal vannforsyning, viser Omya til at Storavatn gjennom lang tid har vært vannforsyningskilde til mange, og adskillig flere brukere, enn det departementet har vist til i sin redegjørelse. Vannforsyningen som demningen har sikret, har også vært en forutsetning for en betydelig utvikling av området. Det bemerkes at kommunen på grunn av anleggene i Storavatn har kunnet utsette investering i offentlig vannforsyning i svært lang tid. Omya mener derfor primært at det offentlige, dvs kommunen, bør ha ansvaret for hele eller en vesentlig andel av kostnadene for vedlikeholdet av dammen. Subsidiært hevdes at Sigba er riktig ansvarssubjekt dersom private også kan pålegges ansvar. I den grad Omya skulle bli holdt ansvarlig, mener Omya at dette ansvarsgrunnlaget bør være i fellesskap med Newco.

Tidligere Fjell kommune ved kommuneadvokaten har i brev av 14. oktober 2019 fremført kommunens syn på saken. Kommunen viser til damsikkerhetsforskriften § 2-2, jf. vannressursloven § 37 om at *eieren* av anlegget har ansvaret. Kommunen mener det ikke foreligger tungtveiende argument som tilsier at det er hjemmel til å fravike lovens hovedregel. Det vises til at Fjell kommune ikke er grunneier av dammen og at kommunen heller ikke nytter vannet til offentlig vannforsyning. Det presiseres at dammen ikke er etablert av

kommunen, og det hevdes at kommunen heller ikke har gjort nytte av anlegget. Selv om kommunen har benyttet Storavatn og damanlegget til offentlig vannforsyning frem til 2009, er ikke dammen etablert i det offentlige interesse. Kommunen mener det har vært snakk om bruk i en kort periode og for en liten del av kommunes innbyggere og at det overveiende hensynet bak både etablering og drift av dammen har vært private selskapsinteresser. Dersom departementet kommer frem til delt ansvar mellom flere parter, mener kommunen imidlertid at også fordelingen må vedtas, slik at man slipper langvarig diskusjon mellom partene om hvem som har ansvar for hva.

Departementets vurdering

Hvem som kan anses som "den ansvarlige" etter vannressursloven / damsikkerhetsforskriften

Vedlikeholdsplikten for en dam hviler etter vannressursloven § 37 på "den ansvarlige". Ifølge vannressurslovens forarbeider (Ot.prp. nr. 39 1998-99) vil dette normalt være konsesjonæren eller anleggets eier, jf. også damsikkerhetsforskriften § 2-2 som viser til at det som hovedregel er dameier som er ansvarlig. I dette tilfellet finnes ingen konsesjonær. Det mest nærliggende er da at anleggseier vil være eier/leier eller hefter av grunnen anlegget står på. Hoveddammen ved Storavatnet ligger på tre grunneiendommer, gnr. 41 bnr. 87, gnr. 41 nr. 11 og gnr. 41 nr. 165. Eierne av disse tre grunneiendommene må i utgangspunktet også anses som eiere av dammen. Selv om dammen opprinnelig kan ha blitt bygget av de som eide gårdene langs vatnet, synes det å være enighet om at grunneierne (privatpersoner) primært ikke har hatt verken nytte av reguleringsanlegget eller hatt ansvaret for vedlikeholdet på dam Storavatn. De nåværende grunneierne kan etter departementets mening derfor ikke utpekes som ansvarlige for denne dammen som ble bygget for nær 200 år siden.

Hvis en annen enn eieren driver anlegget for sin regning, vil det være naturlig å betrakte *tiltaksnaveren* som ansvarlig. Departementet er enig med NVE i at retten til å utnytte vannet i dette tilfellet må anses adskilt fra eiendomsretten til grunnen. Bruksretten til vannet har vært fordelt mellom flere rettighetshavere, som gjennom mange år har utnyttet vannet og dratt nytte av damanlegget. Vannrettighetene har vært basert på underliggende avtaler inngått med de ulike grunneierne i området mot betaling av en omforent årlig avgift. Dammene er en fysisk forutsetning for at vannet kan utnyttes og vannrettighetene må etter departementets mening, derfor også inkludere rettigheter til damanleggene. Med rettighetene til damanleggene følger det etter departementets syn også plikter og ansvar etter vannressursloven § 37. I følge forarbeidene til denne bestemmelsen kan det heller *ikke utelukkes at flere må anses ansvarlige for at vedlikeholdsplikten blir oppfylt.*

NVE viser til at damsikkerhetsforskriften åpner for at NVE kan godkjenne at ansvaret overføres til andre enn dameier, jf. damsikkerhetsforskriften §§ 2-2 og 2-9. Departementet bemerker at § 2-9 gjelder eiers *meldeplikt* om at ansvaret for et anlegg overføres til andre og NVEs godkjenning i så tilfelle. Ettersom det i dette tilfellet er vanskelig å utpeke en eier som ansvarlig og dette ikke handler om verken eiers ønske eller eiers melding om å overføre ansvar, kan ikke departementet se at denne bestemmelsen er relevant. Departementet finner

imidlertid at vannressursloven § 37 er tilstrekkelig hjemmel for både å fastslå den "ansvarliges" vedlikeholdsplikt og å kunne pålegge den eller de ansvarlige nødvendige sikkerhetstiltak, jf. vurderingen ovenfor.

Ansvar som følge av vannrettigheter i Storavatn

Som ansvarlig vassdragsmyndighet er det NVEs/Olje- og energidepartementets oppgave å fatte vedtak om vedlikeholdsansvar for dam Storavatn slik at de sikkerhetsmessige krav etter vannressursloven og damsikkerhetsforskriften ivaretas på en tilfredsstillende måte. Samtidig må grunnleggende krav til en forsvarlig skjønnsutøvelse ivaretas fra myndighetenes side, slik at vedtaket kan oppfattes rimelig og rettferdig av den eller de parter vedtaket retter seg mot.

Det foreligger som nevnt ingen konsesjonær eller åpenbar eier av denne gamle dammen. Departementet legger til grunn at Stord Bartz Industri AS, som grunneier av gnr. 40 bnr. 1 og gjennom diverse avtaler med andre grunneiere, opprinnelig har hatt vannrettighetene i Storavatn til bruk for sin industrielle virksomhet. Dette støttes også av uttalelser og vedlagt dokumentasjon fra andre parter i denne saken. Departementet viser også til dommen fra Midhordland herredsrett i 1997 om rettigheter til industrivann i Knarrevikvassdraget. Domsslutningen gjelder kun rettigheter til vannuttak i Mustadvatnet, men Sigba har som saksøker selv anført sine rettigheter i hele Knarrevikvassdraget ved å nedlegge følgende påstand:

"Sigba Eiendom AS (eier av gnr. 40 bnr. 1, Fjell kommune) har i forhold til (saksøkte) enerett til å ta ut vann for teknisk bruk og industriell virksomhet fra Knarrevikvassdraget, herunder Mustadvannet." (vår understrekning)

Det vises også til herredsrettens uttalelse i dommen:

" På samme måte som en etablert enerett til Storvannet til fortrengsel av grunneierne, er det mest sannsynlig at en også fikk enerett til Mustadvannet på bekostning av grunneierne. Retten finner få holdepunkter ut fra nevnte dokumenter for at Mustadvannet kommer i en annen stilling enn Storvannet med hensyn til Knarreviks vannrettigheter." (vår understrekning)

Departementet er imidlertid enig med Sigba i at dommen omhandler Knarrevik, dvs gnr. 40 bnr. 1, sine rettigheter ovenfor disse to saksøkte selskapene, ikke nødvendigvis ovenfor alle andre som også kan ha /har hatt rettigheter til vannuttak. Departementet finner det imidlertid utvilsomt at Sigba har vannrettigheter i Storavatn, selv om de ikke har denne retten alene ovenfor andre grunneiere eller andre rettighetshavere.

I følge "Overenskomsten" ble rettighetene til Stord Bartz Industri AS senere delt med A/S Norwegian Talc, jf. avtalens ordlyd om at partene etter dette skal være "likeverdige partnere i vannrettighetene". Norwegian Talc har med dette fått avledede, men likeverdige rettigheter som følge av Overenskomsten. Departementet mener det ville være sterkt urimelig og kunne medføre myndighetsmisbruk dersom man skulle se bort fra denne privatrettslige avtalen for å fastsette "den ansvarlige" i denne saken.

I e-post av 21. mars 2019 til departementet har advokat Rieck lagt ved kopi av et brev fra A/S Norwegian Talc til Fjell Bygningsråd, datert 30. mai 1968. Korrespondansen viser at Norwegian Talc er rettighetshaver til vannet i Storavatn. Det bekreftes her at vannet forsynte om lag 350 personer i Knarrevik med drikkevann, i tillegg til et kommunalt eldrecenter og skole. Sigba opplyser at Stord Bartz Industri AS på sin side aldri hadde del i dette vannforsyningsansvaret og at de heller aldri har mottatt betaling for salg av vann. Dette tilbakevises av både Omya og Newco. Departementet kan ikke se at det er fremlagt dokumentasjon som tilsier at Stord Bartz Industri AS ikke lenger skulle ha vannrettigheter i Storavatn. Departementet bemerker at advokat Christoffersen på vegne av Newco, har vedlagt flere dokumenter som viser at både Stord Bartz Industri og Norwegian Talc har vært rettighetshavere til vannet i Storavatn.

Av Overenskomsten fremgår det at partene i fellesskap skal vedlikeholde demninger knyttet til avtalen.

"Partene er enige om at demninger for fremtiden skal vedlikeholdes i fellesskap", jf. Overenskomsten punkt 3.

Ifølge samme punkt i avtalen skal Stord Bartz Industri ha eneansvar for vedlikehold av demningen ved utløpet av Lille Knarreviksvatn (Mustadvatn) og A/S Norwegian Talc skal ha eneansvar for vedlikehold av "høytrykksbassenget".

Det synes etter departementets mening å være enighet mellom partene hvordan vannforsyningen har foregått, men det er fortsatt uenighet om hva som kalles "høytrykksbassenget" og hva hver enkelt av partene derfor har eller har hatt, ansvaret for. Sigba hevder at "høytrykksbassenget" er et anlegg med pumpehus og ledninger som ligger i sørøstenden av Storavatn. Den såkalte "Silhusdammen" er anlagt her av Norwegian Talc. Sigba mener dam Storavatn må anses å være en del av dette anlegget og derfor være Norwegian Talc sitt ansvar. Sigba hevder at Storavatnet og "Silhusdammen" både lokalt og av partene i "Overenskomsten" er blitt omtalt og forstått som "Høytrykksbassenget".

Av partene i denne saken er det imidlertid kun Sigba som hevder at "høytrykksbassenget" i realiteten betyr "hele Storavatn". Newco tilbakeviser Sigbas påstand om at avtalen *"alltid har vært tolket og praktisert slik at Norwegian Talc har hatt vedlikeholdsansvar for hele Storavatn"*. Departementet kan heller ikke se at det er fremlagt dokumentasjon som styrker Sigbas påstand. Newco/Omya har derimot lagt ved kopier av gamle kart som bruker uttrykket "Høytrykksbassenget" om et lite støpt basseng som ligger øst for Storavatn, og som fikk pumpet vann opp fra magasinet.

Departementet er enig med Omya og Newco at det virker logisk at Norwegian Talc skulle ha ansvaret for vedlikeholdet av dette støpte bassenget og Silhusdammen og at Stord Bartz Industri skulle ha eneansvaret for dammen i Mustadvatnet. Dersom "høytrykksbassenget" er det samme som "hele Storavatn", dvs dam Storavatn og dam Magnusvatn, vil det ikke være noen dammer å dele ansvaret for. Departementet finner det derfor mest sannsynlig at de to partene i fellesskap har hatt ansvaret og vedlikeholdsplikt for de øvrige damanleggene i

Storavatn, dvs dammen mellom Magnusvatnet og Storavatn og hoveddammen Storavatn. Departementet konstaterer med dette partenes fortsatte uenighet, men finner ikke at det kan være konsesjonsmyndighetens oppgave å gå nærmere inn i denne private konflikten.

Ifølge NVEs vedtak er det klart at Stord Bartz Industri AS, nå Sigba, ifølge avtalen ikke har hatt vedlikeholdsansvaret for damanleggene alene. NVE mener Sigba på privatrettslig grunnlag selv må sørge for å rette videre krav mot eventuelt andre ansvarlige. Klager anfører at en privatrettslig prosess i ettertid for å kunne fordele ansvaret for vedlikeholdet og kostnadene, kan bli både langvarig og kostnadskreven. Ettersom det ikke er tvil om at flere parter, både private og offentlige, har hatt nytte av vannet og damanlegget i Storavatn, finner departementet at flere bør utpekes som "ansvarlige" for vedlikeholdsplikten av dam Storavatn, jf. merknader til vl § 37 som nevnt ovenfor. Departementet er derfor enig med klager i at det ikke er rimelig at Sigba er den eneste som bør utpekes som vedlikeholdsansvarlig etter vannressursloven.

Det hefter usikkerhet om hvorvidt noen utnytter vannet i dag, og eventuelt i hvilket omfang.

- Sigba har i alle år benyttet det nedenforliggende Mustadvatnet, som er en del av Knarrevikvassdraget. Det finnes ikke noen vann-, rør- eller ledningsforbindelse fra Storavatnet til Mustadvatn i dag, slik det muligens var tidligere. Partene har ulikt syn på hvem som har eid dette rørsystemet og hvem som eventuelt er koblet til den ene eller annens system. Departementet finner ikke denne diskusjonen særlig relevant for saken. Mustadvatnet er i dag gjenfylt i forbindelse med bygging av det nye Sotrasambandet. Sigba antas derfor å ikke lenger ha noen form for vannuttak fra dette vassdraget.
- I NVEs vedtak opplyses at vannstanden i Storavatnet har vært holdt nede ved hjelp av periodevis tapping gjennom et rørsystem som knyttes til Omyas virksomhet. Det antas at Omya tidvis har brukt vannet som kjølevann i sin produksjon, men i hovedsak er det benyttet og benyttes i dag, sjøvann.
- Newco eier på sin side store deler av områdene rundt vannet og har vannrettigheter i Storavatn. Newco har blant annet hatt omfattende vannuttak til ulike boliger på eiendommer de har i Knarrevik-området, men siden 2009 har disse eiendommene hatt tilgang til kommunalt vann.
- Storavatn er i lengre tid benyttet til offentlig vannforsyning. Kommunen fikk egen offentlig vannforsyning i 2009, og nytter ikke lenger vann fra Storavatn.

Ingen av disse partene har interesse av å beholde verken vannmagasinet eller dammen ved Storavatn eller har sagt seg villige til å betale for den omfattende rehabiliteringen som vil være nødvendig for å oppfylle damsikkerhetsforskriftens krav. Ansvar for et damanlegg blir imidlertid ikke borte selv om utnyttelsen av vannmagasinet ikke lenger finner sted.

Endringene i selskapsstruktur og eierforhold gjør det vanskelig å fastslå om "Overenskomsten" fortsatt kan gi grunnlag for fordeling av de privatrettslige rettigheter og plikter. Vassdragsmyndigheten skal ivareta hensyn og krav i vannressursloven og tilhørende

forskrifter slik at sikkerhet for allmennheten ivaretas. Departementet er derfor i utgangspunktet enig med NVE i at vassdragsmyndigheten ikke skal ta stilling til underliggende selskapsrettslige forhold som gjør det uklart hvem som kan utpekes som den "ansvarlige". Ettersom departementet mener det er urimelig å utpeke én ansvarlig sett på bakgrunn av de omfattende bruksrettigheter andre parter enn klager (Sigba) har hatt i Storavatnet, må det likevel foretas en slik vurdering.

Etterfølgere av partene i "Overenskomsten", Stord Bartz Industri AS og A/S Norwegian Talc

Sigba hadde opprinnelig vannrettighetene i Storavatn etter avtale med grunneierne, de er fortsatt deleier av den opprinnelige grunneiendommen gnr. 40 bnr. 1 og de er selskapsrettslig etterkommer av Stord Bartz Industri AS, som hadde bruksrett og plikter etter den private "Overenskomsten". Sigba har også nyttet vann og hatt ansvar for demningen i Mustadvatn. Mustadvatn er en del av Knarrevikvassdraget og fikk tidligere ledet vann (naturlig eller gjennom et ledningssystem) fra Storavatn. Sigba opplyser selv at de har overtatt rettigheter og plikter etter Stord Bartz Industri AS. Etter departementets oppfatning er det ingen tvil om at en av etterfølgerne til de ansvarlig partene etter "Overenskomsten" er Sigba. Sigba er derfor én av partene som bør utpekes som ansvarlig for dammen.

En annen ansvarlig part i denne saken er etter departementets mening etterkommerne til selskapet A/S Norwegian Talc. Dette selskapet har hatt vannrettigheter i Storavatn og var også ansvarlig part etter "Overenskomsten". Hvem som har overtatt forpliktelsene etter A/S Norwegian Talc er mer uklart. NVE mener endringene i selskapsstruktur og eierforhold for denne parten reiser tvil om forpliktelsene i overenskomsten har blitt overført til noen rettsetterfølgere. Departementet bemerker imidlertid at selskapsfusjoner/-fusjoner og nye eierforhold ikke kan medføre at forpliktelser som det opprinnelige selskapet hadde, blir borte.

I løpet av årene 1987 – 2009 har det vært en rekke endringer i selskapsstrukturen relatert til dette selskapet. Det er uklart hvem av dagens fusjonerte selskaper, Newco Holding AS eller Omya Hustadmarmor AS, som pr i dag kan sies å ha overtatt forpliktelsene etter "Overenskomsten". Omya Hustadmarmor AS synes å være den rent selskapsmessige etterfølger av A/S Norwegian Talc etter at Norwegian Talc Minerals AS, senere Norwegian Talc AS og deretter Norwegian Holding AS ble fusjonert inn i selskapet. Normalt vil overtagende selskap etter aksjelovens bestemmelser overta det overdragende selskaps rettigheter og forpliktelser i sin helhet. Omya, som eier gnr 40 bnr. 4 har også en tinglyst rett til å ta vann fra Storavatn til egen vannforsyning.

Den andre etterkommeren, Newco Holding AS, sitter imidlertid i dag med størstedelen av eiendommene ved Storavatnet og synes også å ha visse bruksrettigheter til vannet. Sigba hevder i sin klage at det er Newco Holding som har overtatt rettighetene og pliktene til vannrettighetene og mener at det aldri har vært noen uenighet om hvem som i dag er partene etter den gamle avtalen.

Som ansvarlig konsesjonsmyndighet etter vassdragslovgivningen finner ikke departementet grunn til å gå nærmere inn i de private, selskapsrettslige forpliktelser i dette tilfellet, men mener at aksjelovens bestemmelse i § 14-11 (2) gir en rimelig veiledning. Dersom det ikke

lar seg gjøre å bestemme hvilket selskap som skal hefte for en forpliktelse som var oppstått før virkningen av fisjonen inntreffer, hefter de selskapene som har deltatt i fisjonen, solidarisk for forpliktelsen. Omya Hustadmarmor AS og Newco Holding AS bør derfor hefte solidarisk for sin andel av vedlikeholdsansvaret for dam Storavatn.

Det offentliges ansvar som følge av bruk av vannet

Dammen ved Storavatn er registrert som kommunalt verneverdig. Dersom kommunen ønsker at dammene rundt Storavatnet skal bevares, kan NVE overføre ansvaret for dammene til kommunen med hjemmel i vannressursloven § 42. Kommunen må i så fall påta seg ansvaret for rehabilitering og fremtidig vedlikehold av dammen. Fjell kommune har i e-post datert 27. juni 2018 meddelt at de ikke vil ta ansvaret for dammen.

Selv om overføring av ansvar etter vannressursloven § 42 ikke er aktuelt, kan derimot kommunen også anses delansvarlig for damanleggene på grunnlag av kommunens bruk av vannet. Drikkevannsforsyning i byer og i tettbygde strøk er normalt en offentlig oppgave. Dammen ble ikke etablert for å sikre offentlig vannforsyning og oppdemningen er heller ikke blitt driftet med dette som hovedformål. Storavatnet ble imidlertid nytt til slikt formål frem til 2009 da Knarrevik fikk kommunalt vann. Departementet bemerker at oppdemningen av Storavatnet derfor har vært i det offentliges interesse og bidratt til å fylle en viktig offentlig oppgave. Ut fra gamle kart må det antas å ha vært vannforsyning herfra i mer eller mindre omfang, i om lag 100 år. Fjell kommune har i brev av 16. desember 2019 vist til at Fjell Vatn Avløp og Renovasjon AS (FjellVAR, 100 % eid av kommunen) aldri har nyttet Storavatn til vannforsyning. Departementet bemerker at FjellVAR ble stiftet i 2003 og at ledningsnettet i Knarrevik først ble knyttet til den kommunale forsyningsledningen i 2009. At FjellVAR aldri har benyttet Storavatn som vannkilde, er derfor uten betydning i denne saken. Departementet viser også til advokatfirmaet BAHRs uttalelse om at myndighetene bør være tilbakeholdne med pålegge ansvar for enkelte private rettssubjekter for kostnader til rehabilitering/ vedlikehold av en demning som har vært til stor nytte for allmennheten i så mange år. Departementet finner ikke at det offentliges nytte fritar de private selskapene fra sitt ansvar, men anser det rimelig at også kommunen må vurderes som medansvarlig for vedlikeholdet/ kostnadene ved nødvendige sikkerhetsmessige tiltak for dam Storavatn.

Slik saken nå står mener departementet at Sigba Eiendom AS ikke kan utpekes som eneste ansvarlige. Utfra de forholdene som det er redegjort for og den dokumentasjon som foreligger i saken, mener departementet at Sigba, Newco Holding/Omya og Fjell kommune er de partene som peker seg ut og som sammen må anses som ansvarlige for dam Storavatn, jf. vl. § 37.

Departementets konklusjon

Sigba Eiendom AS kan ikke utpekes som den eneste ansvarlige for at vedlikeholdsplikten etter vannressursloven og kravene i damsikkerhetsforskriften overholdes for dam Storavatn. NVEs vedtak av 25. september 2017 oppheves.

Det er vanskelig å pålegge de tre partene noen nøyaktig andel av ansvar for dammen utfra de vannrettigheter de har/har hatt tidligere i Storavatn og Knarrevikvassdraget og de tilsvarende plikter som har fulgt med disse rettighetene. Departementet finner det derfor

rimelig at de tre partene Sigba, Omya/Newco Holding og Øygarden kommune må hefte solidarisk med lik fordeling av vedlikeholdskostnadene og de kostnadene som kreves for å holde anlegget i forsvarlig stand. Omya Hustadmarmor AS og Newco Holding AS er sammen ansvarlig for sin andel (tredjepart).

Vedtak

Sigba Eiendom AS gis delvis medhold i klagen. NVEs vedtak av 25. september 2017 oppheves.

Vedlikeholdsansvaret for dam Storavatn skal deles mellom Sigba Eiendom AS, Omya Hustadmarmor AS/Newco Holding AS og Øygarden kommune.

NVE kan ovenfor de nevnte parter kreve refundert utgiftene de har hatt i forbindelse med utredning, planlegging og iverksetting av midlertidig tiltak på hoveddammen i 2016 og 2017. Partene hefter solidarisk med hver sin andel av vedlikeholdskostnadene.

Vedtaket kan påklages til Kongen, jf. forvaltningsloven § 28 første ledd.

Med hilsen

Lars Christian Sæther (e.f.)
avdelingsdirektør

Anne Haug
seniorrådgiver

Dokumentet er elektronisk signert og har derfor ikke håndskrevne signaturer

Kopi

Norges vassdrags- og energidirektorat

Adresseliste

Advokatfirmaet BAHR AS	Postboks 1524 Vika	0117	OSLO
Advokatfirmaet Simonsen Vogt Wiig AS		5811	BERGEN
Advokatfirmaet Thommessen AS	Postboks 1484 Vika	0116	OSLO
Øygarden kommune	Foldnesvegen 1	5354	STRAUME

—

7

8